

Asia: VN/13605/2023 ja VN/13604/2023

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttaminen (siirtolaskelmien tarkistaminen)

Kysymykset

1. Yleistä ehdotuksesta ja sen tavoitteista.

Asetuksen mukainen kunnan peruspalvelujen valtionosuuksien tarkastelu on perusteltua ja sen tavoitteet

oikean suuntaisia.

Mahdollisesti siirtolaskelmissa havaittavat virheet tulee tarvittaessa olla mahdollista oikaista.

Tästä huolimatta valtionosuuksien perustuminen kahden vuoden toteumaan asettaa kunnat hyvin eriarvoiseen tilanteeseen. On huomioitavaa, että toteumat perustuvat osassa kuntia kokonaan palveluita

tuottaneiden kuntayhtymien talouden toteumaan vuosilta 2021 ja 2022. Tällöin yksittäisen kunnan on ollut

mahdotonta vaikuttaa kustannuksiin, jotka tulevaisuudessa vaikuttavat kunnan muiden peruspalveluiden

tuottamiseen. Lisäksi yksittäisiin vuosiin vaikuttaa merkittävästi pienempien kuntien osalta yksittäisetkin

palvelutarpeet ja niiden tilapäisetkin muutokset. Näiden heijastuminen tuleviin valtionosuuksiin asettaa

kunnat erittäin epätasa-arvoiseen asetelmaan.

Yksittäisillä rahoitusjärjestelmän korjauksilla ei hyvinvointialueen synnyttämisen jälkeistä kuntien

peruspalvelujen rahoitusjärjestelmää saada käsityksemme mukaan kuntoon, vaan koko rahoitusjärjestelmä

on uudistettava kokonaisuutena mahdollisimman nopeasti.

Nykytilanteessa kuntien välille syntyy merkittäviä rahoituseroja peruspalvelujen turvaamisessa.

Käytännössä pääosa kunnista joutuu tekemään mittavia talouden sopeuttamistoimenpiteitä ja

mahdollisesti leikkaamaan menoja muun muassa koulutuksesta ja sivistyksestä.

Hyvinvointialueuudistus ei

siten saa rahoitusjärjestelmän vuoksi ajaa kuntien talouksia kriisiin, vaan kuntien rahoitus on turvattava.

2. Huomioon otettavat erät.

Ovatko kunnan peruspalvelujen valtiosuusasetuksen luonnoksessa mainitut oikaistavat erät (2 momentin kohdat 1-6) perusteltuja ja niiden huomioon ottamisen tapa mielestänne tasapuolinen kuntien välillä?

- 1. takautuvat pelastustoimen varallaolokorvaukset**
- 2. sote- ja pela- kuntayhtymien takautuvat alijäämät ja ylijäämät**
- 3. kunnan kirjaamatta jättämä osuus sote-kuntayhtymän alijäämästä**
- 4. sote- ja pela-kuntayhtymien ylijäämän palautus ja alijäämän kattaminen**
- 5. muiden sote-yhteistoimintaorganisaatioiden ja pelastuslaitosten 2-4 kohdissa tarkoitettu ylijäämän palautus tai alijäämän kattaminen**
- 6. palveluluokille kirjatut sote- ja pela -toimitilojen ja kiinteistöjen luovutusvoitot ja -tappiot sekä osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot ja -tappiot**

Kankaanpään kaupunki puoltaa lausuntopyynnössä olevien erien huomioimista siirtolaskelmien oikaistavina

erinä täysimääräisesti. Mielestämme tulee kuitenkin huomioida, että koronapotilaiden hoitoon

osallistuneelle henkilöstölle maksettava kertaerä kohdistuu vuoteen 2020 eikä tarkasteltaviin vuosin 2021-

22. Näitä ei voida pitää suoriteperusteen mukaisena pysyvänä eränä, jolloin tämä tulisi oikaista laskelmista.

3. Onko mahdollisesti jokin muu merkittävästi laskelmia vääristävä erä?

Hyvinvointialueuudistuksen rahoitusmalli johti itsessään sosiaali- ja terveyskulujen huomattavaan kasvuun

vuosina 2021 ja 2022, koska se kannusti kuntayhtymiä kustannuksien kasvattamiseen. Yksittäisistä eristä

esim. palveluja koskevien sopimusten päättymisajankohdilla on ollut erittäin suuri merkitys ja ne

vaihtelevat kunnittain. Indeksikorotukset ja uusien sopimusten korotukset olivat erityisesti vuoden 2022

aikana merkittäviä johtuen inflaatiosta. Kuntien siirtyneet sopimukset ja kustannustasot eivät ole siten

vertailukelpoisia.

4. Vaikutuksen merkittävyyden arviointi.

Kuntakohtainen tieto oikaistaisiin ainoastaan silloin, jos kyseinen tieto vääristää merkittävästi yksittäisen kunnan tai hyvinvointialueen rahoitusta. Merkittävänä pidettäisiin vaikutusta, joka olisi vähintään noin 30 euroa asukasta kohden laskettuna. Onko oikaisun kynnys mielestänne oikea?

Jos tarkistus koskee vain osaa kuntia tai vain osaa euromääräisistä vaikutuksista, on vaarana, että tasapuolisuus kuntien kesken ei lisääny vaan päinvastoin epäoikeudenmukaisuus kasvaa. Lisäksi on huomioitavaa, että euromääräinen tarkastelu merkittävyydestä tulee tehdä kokonaisuudesta, ei yksittäisestä erästä.

5. Menettely. Näkemyksenne ehdotetun oikaisumenettelyn toimivuudesta (kysely kunnille ja kuntayhtymille=hyvinvointialueille, muut saatavissa olevat selvitykset ja tiedot, siirtolaskelmaluonnos ja sen kommentointimahdollisuus)?

Kuntien ja hyvinvointialueiden selvitystä pyydettäisiin kyselyllä kesäkuun 2023 aikana. Aikataulu on käsityksemme mukaan liian tiukka. Tämä korostuu erityisesti kuntien osalta, joiden palvelut on tuotettu kuntayhtymässä.

6. Muita huomioita.

Lausunnolla oleva ehdotus osoittaa, että rahoitusjärjestelmä ei tällä hetkellä toimi oikeudenmukaisesti. Nyt

ehdotuksessa esitetyt toimenpiteet onnistuessaankin saattavat poistaa vain joitain epäkohtia. Kahteen

tilikauteen (2021 ja 2022) perustuva otanta on lisäksi suppea ja on voinut aiheuttaa kustannusten

optimointia näille tilikausille. Vuodet 2021 ja 2022 ovat lisäksi myös olleet koronapandemiasta ja

voimakkaasta inflaatiokehityksestä johtuen poikkeusvuosia. Tästä johtuen ne eivät välttämättä anna oikeaa

ja riittävää kuvaa kuntien todellisesta sote-kustannustasosta pidemmällä aikavälillä.

Välimäki Jarmo
Kankaanpään kaupunki